

Ks. dr hab. Tadeusz Stanisławski, prof. UZ
Katedra Prawa Administracyjnego i Finansowego
WPiA Uniwersytetu Zielonogórskiego

Zielona Góra, 25 września 2020r.

**Recenzja osiągnięć naukowych dr Konrada Walczuka
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych
w zakresie prawa**

Recenzja niniejsza zostaje przedłożona na podstawie powołania niżej podpisanego przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów, w dniu 3 marca 2020 r., pismem Nr BCK-I-L-10102/19, do roli recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Konrada Walczuka.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Praca dr Konrada Walczuka pt. „Wspólnotowa wolność religijna w Republice Słowackiej. Aspekty instytucjonalno-prawne” została poświęcona niezwykle istotnemu i aktualnemu zagadnieniu dotyczącemu jednego z aspektów relacji między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Zwykle w opracowaniach z tej dziedziny podkreśla się, oraz stara się szczegółowo zdelimitować, rozdział Kościoła od Państwa, czy też, jak stanowi przykładowo polska Konstytucja z 1997 r., ich „autonomię oraz wzajemną niezależność, każdego w swoim zakresie”. Zdarza się również ujęcie „konkordatowe”, prezentujące systematycznie kolejne kwestie interesujące obie strony wzajemnych relacji oraz prawne sposoby ich regulacji (np. kwestie finansowo-majątkowe, szkolnictwo wyznaniowe z nauczaniem religii,

dziedzictwo kulturowe, osobowość prawna itd.). Dr Walczuk podszedł do kwestii systemu wzajemnych relacji jako do kompleksu rozwiązań mających gwarantować i chronić wolność religijną. Jest to ujęcie nowoczesne i wpisujące się w nurt wskazujący na normy prawne nie tylko jako na sposób regulacji wzajemnych stosunków, czy też ustalania granic kompetencji, ale przede wszystkim na stworzenie przez nie przestrzeni realizacji praw i wolności człowieka, wśród których wolność sumienia i religii (wyznania) jest jedną z podstawowych.

Koleją zaletą takiego ujęcia problemu jest wzniesienie go na wyższy poziom refleksji naukowej. Zdarzają się prace (głównie magisterskie czy doktorskie) o charakterze „referatywnym”, przedstawiające w systematyczny sposób fragment rzeczywistości faktycznej i prawnej. Jest to usprawiedliwione i może być nawet szczególnie cenne w przypadku dotarcia do trudno osiągalnych lub nieznanymi wcześniej źródeł. W przypadku rozprawy habilitacyjnej, używając tradycyjnych określeń, oczekuje się wykorzystania źródeł do nowatorskiego spojrzenia na problem, oryginalnego ujęcia oraz wywiedzenia uargumentowanych wniosków i propozycji dotyczących zmian legislacyjnych bądź dyskursu naukowego. Również w tym zakresie opracowanie recenzowane spełnia oczekiwania.

Tematyka rozprawy została przedstawiona w prawidłowo skonstruowanym tytule. Zawiera on doprecyzowanie zagadnienia wolności religijnej, a właściwie jej fragmentu, do wymiaru wspólnotowego oraz ujęcia instytucjonalno-prawnego, charakterystycznego dla rozpraw z tej dziedziny.

„Na Słowacji istnieje wolność w zakresie prowadzenia działalności przez różnorodne organizacje religijne, jednakże współpraca z państwem, w tym możliwość funkcjonowania w sferze publicznoprawnej oraz finansowego wsparcia z budżetu państwa – na zasadzie równouprawnienia – zastrzeżona jest dla tych związków religijnych, które już istnieją i już zostały zarejestrowane – a więc przy przyjęciu znacznego uproszczenia: dla wyznań tradycyjnych.

Zastrzeżenie poczynione w drugiej części tezy powoduje, że nie można stwierdzić, iż na Słowacji mamy do czynienia z pełną wolnością religijną w jej wspólnotowym aspekcie. Oczywiście zostanie to poparte konkretnymi ustaleniami, dowodzącymi w pewnym stopniu zasadność wprowadzania określonych ograniczeń” – tak Autor we wstępie do rozprawy sformułował tezę pracy. Ciekawie rysuje się zwłaszcza zapowiedziane uzasadnienie ograniczania wolności religijnej w wymiarze

wspólnotowym, jak się wydaje polegające na swoistym spetryfikowaniu *status quo*. Tak określoną tezę pracy można uznać za prawidłową.

Również we wstępie odnajdujemy deklarację metodologiczną - „metodami badawczymi, czyli sposobami postępowania w celu poznania naukowego zastosowanymi w celu udowodnienia tezy opracowania i osiągnięcia celów przed nim stawianych są w niniejszym opracowaniu metody: historyczna (prawnohistoryczna i związana z nią metoda genezy norm prawnych), komparatystyczna (prawnoporównawcza), opisowa oraz formalno-dogmatyczna (dogmatycznoprawna)”. Są one prawidłowe, przyjęte w tego rodzaju rozprawach i znajdują odbicie w toku wywodu naukowego.

Na pracę składa się sześć rozdziałów merytorycznych. Pierwszy „Historyczno-prawne uwarunkowania słowackich regulacji wyznaniowych” stanowi historyczne wprowadzenie do tematyki rozprawy. Kolejne:

- Wolność myśli, sumienia, wyznania religijnego i wiary w Konstytucji Republiki Słowackiej, jako podstawa wspólnotowej wolności religijnej

- Umowne i ustawowe gwarancje dotyczące swobody działalności kościołów i wspólnot religijnych na Słowacji – forma oraz zakres i charakter regulacji

- System instytucjonalnych gwarancji wolności religijnej

- Gwarancje w zakresie działalności formacyjnej kościołów i wspólnot religijnych

- Ekonomiczne gwarancje wspólnotowej wolności religijnej

wyznaczają następujące po sobie etapy naukowej argumentacji. Są sformułowane prawidłowo, utrzymują łączność tematyczną i metodologiczną z tytułem i tematyką rozprawy. Stanowią proporcjonalne części (po ok. 30-40 stron). Zostały także we właściwy sposób podzielone na mniejsze jednostki redakcyjne. Można czasem dyskutować o umiejscowieniu niektórych podrozdziałów w konkretnych częściach – np. punktu 4.2 Konstytucyjne założenia ochrony wolności i praw człowieka zamieszczonego w rozdziale czwartym (System instytucjonalnych gwarancji wolności religijnej) a nie choćby w drugim (Wolność myśli, sumienia, wyznania religijnego i wiary w Konstytucji Republiki Słowackiej, jako podstawa wspólnotowej wolności religijnej). Nie zaburza to jednak systematyki wywodu. Wywód ten jest doprecyzowany poprzez zastosowanie wprowadzeń oraz podsumowań poszczególnych rozdziałów pracy.

Prawidłowy jest również aparat naukowy – przypisy wykonane starannie i wskazujące na zróżnicowane i aktualne źródła oraz literaturę.

Podsumowując tę część recenzji należy stwierdzić, iż rozprawa dr. Konrada Walczuka jest dziełem naukowym, oryginalnym, twórczym i źródłowym. Jest napisana dobrym językiem i starannie opracowana. Tym samym niewątpliwie stanowi ona „osiągnięcie naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej”, w rozumieniu art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. z 2014, poz. 1852.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Habilitant w swoim autoreferacie, charakteryzując swój pozostały dorobek naukowo – badawczy pisze, iż skoncentrowany jest on w czterech obszarach badawczych. Są to odpowiednio:

- a) zasady konstytucyjne, konstytucyjne wolności i prawa człowieka i obywatela oraz system władzy w państwie
- b) pozycja prawna oraz warunki funkcjonowania kościołów i innych związków wyznaniowych w państwie
- c) prawne aspekty bezpieczeństwa
- d) pozostałe zagadnienia.

Na dorobek ten składają się:

- współautorstwo 2 monografii
- autorstwo i współautorstwo 47 publikacji (artykułów, glos i wykazów aktów prawnych) w czasopismach naukowych, rozdziałów w polskich i zagranicznych monografiach oraz części w komentarzach
- współredakcja naukowa 4 monografii wieloautorskich.

Publikacje przedstawione do recenzji są wydawane w renomowanych wydawnictwach naukowych, głównie uniwersyteckich. Przechodzą procedurę recenzyjną i spełniają wszelkie wymagania stawiane publikacjom tego rodzaju. Ponadto są „obudowane” istotną aktywnością konferencyjną Habilitanta. Wystąpił On bowiem w 9 międzynarodowych konferencjach zagranicznych oraz 39 międzynarodowych

i ogólnokrajowych konferencjach w Polsce. Zakres działalności naukowej Habilitanta jest w zasadnych proporcjach zróżnicowany, a jednocześnie wykazuje spójne cechy wspólne. Świadczy to o właściwym i stałym rozwoju naukowym oraz pogłębianiu tematyki badań. Nie widać tutaj zbytniego rozdrobnienia kierunków badawczych, efemerycznych publikacji, chaotycznego zajmowania się przypadkowymi tematami w zależności np. od możliwości ich okazjonalnych publikacji.

Habilitant systematycznie organizuje oraz bierze aktywny udział w znacznej ilości konferencji krajowych i zagranicznych, budując swój dorobek oraz poddając dyskusjom naukowym wyniki swoich badań. Jest postacią znaną oraz rozpoznawaną w środowisku naukowym, głównie prawa wyznaniowego, także poprzez działalność organizatorską – np. był współorganizatorem XII Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Wyznaniowego, połączonego ze Zjazdem Katedr, Zakładów i Wykładowców Prawa Wyznaniowego pt. "Wolność sumienia i religii a bezpieczeństwo i porządek publiczny", 14 – 16 września 2015 r. w Zabżu.

Wysoko należy także ocenić dorobek dydaktyczny, przejawiający się w prowadzeniu zajęć z obszarów naukowych zainteresowań oraz promotorstwo licznych prac dyplomowych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje aktywność w pozyskiwaniu i realizacji projektów oraz grantów, co jest nową i nie zawsze jeszcze zauważalną u habilitantów sferą działalności. Po uzyskaniu stopnia doktora brał bowiem aktywny udział w projektach naukowo-badawczych, o których wspomina w Autoreferacie, a „których dofinansowanie pozyskiwane było w trybie konkursowym. W tym:

a) kierowałem 4 projektami uczelnianymi – 3 na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach i 1 na Akademii Sztuki Wojennej. Tematyka badań była ukierunkowana na zagadnienia związane z prawem bezpieczeństwa, zasadami konstytucyjnymi i prawem wyznaniowym;

b) byłem członkiem zespołu w 4 projektach uczelnianych – 2 na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach i 2 na Akademii Sztuki Wojennej. Tematyka badań była ukierunkowana na zagadnienia związane z samorządem terytorialnym, cyberbezpieczeństwem i statusem prawnym funkcjonariusza publicznego;

c) byłem lub jestem członkiem zespołu w 2 projektach ministerialnych (Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Obrony Narodowej). Tematyka badań była

ukierunkowana na zagadnienia związane z ochroną prawną osobowych źródeł dowodowych i cyberbezpieczeństwem;

d) byłem członkiem zespołu w projekcie Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, którego tematyka badań dotyczyła systemu bezpieczeństwa narodowego RP”.

W tym kontekście należy również zauważyć członkostwo dr. K. Walczuka w towarzystwach naukowych, odbycie staży zagranicznych, działalność ekspercką oraz udział w komitetach redakcyjnych czasopism naukowych. Aktywność ta była zauważana oraz nagradzana przez władze uniwersyteckie.

Konkluzja

Monografia „*Wspólnotowa wolność religijna w Republice Słowackiej. Aspekty instytucjonalno-prawne*” oraz pozostały dorobek naukowo-badawczy, popularyzatorski oraz dydaktyczny pozwala jednoznacznie stwierdzić posiadanie przez dr. Konrada Walczuka kwalifikacji do samodzielnej pracy naukowo-badawczej oraz spełnienie przez Niego wymogów określonych w art. 16 Ustawy o stopniach i tytule naukowym do uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Z prawdziwą satysfakcją zatem pozwalam sobie **wnioskować do Komisji Habilitacyjnej o podjęcie pozytywnej uchwały** w przedmiocie zarekomendowania właściwym organom Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie **nadania dr. Konradowi Walczukowi stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych w dyscyplinie nauk prawnych w zakresie prawa.**

Andrzej Pawlik